

Kars'taki Malakan Kültür Öğelerinin Kültürel Coğrafya Bakış Açısıyla İncelenmesi

Examination of the elements of Molokan culture in Kars from a cultural geographic point of view

Şaban Çelikoğlu*¹, Evren Atış²

¹Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Kdz. Ereğli.

²Kastamonu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Kastamonu.

Öz: Bilindiği gibi Kars ve çevresi, 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı sonucunda Rus yönetimine geçmiştir. Bu dönemde Rusların iskan politikası doğrultusunda yöreye göçler yaşanmıştır. Göç edenler arasında Malakanlar da yer almaktadır. En son 1962 yılında ülkemizden ayrılarak Rusya'ya dönen Malakanlar, Kars'ta kaldıkları süre içinde, Kafkaslardan getirdikleri kültürel birikimlerini yörede sürdürmüşler; peynircilik, değirmencilik gibi alanlarda önemli faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bugüne kadar Malakanların dini, etnik ve toplumsal yapılarını ele alan çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ancak coğrafi araştırmaların odak noktasını oluşturan insan mekân etkileşimi ve mekânın organizasyonu gibi hususlar yönünden ele alan çalışmalara yer verilmediği gözlenmiştir. Bu çalışmada Kars'ta Malakan kültürünün izleri, insan mekân etkileşimi doğrultusunda ele alınmıştır. Bu bağlamda; Malakanları Rusya'dan Kars'a göç ettiren sebepler neler olduğu, yörede kaldıkları süre zarfında ne tür kültürel izler bıraktıkları, yörede hangi topluluklarla kültürel etkileşime girdikleri irdelenmiştir. Ayrıca yörede Malakanlarla başlayıp günümüzde varlığını sürdüren kültürel öğelerin neler olduğu, var olan Malakan kültür öğelerinin kültürel turizm bağlamında ne şekilde değerlendirilebileceği, dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan Malakanların yılın belirli bir zamanını Kars'ta geçirmesi ve yöreye döviz bırakması için neler yapılabileceği gibi sorulara yanıtlar üretmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Malakanların yoğun olarak yaşamış olduğu Çakmak (Merkez İlçe), Boğatepe (Merkez İlçe), İncesu (Susuz), Porsuklu (Susuz) ve Yalınçayır (Arpaçay) köyleri örneklem olarak seçilmiş ve buralara gezi gözlemler yapılmıştır. Yöre halkının bilgi ve görüşlerinden yararlanmak için mülakat yöntemine başvurulmuştur. Yapılan araştırmalar neticesinde Malakanlardan günümüze yörede konut, mandıra, ahır, değirmen, köprü ve kesme taş döşeli yollar gibi mimari unsurlarının kaldığı, başta peynircilik ve değirmencilik olmak üzere birçok meslekte yöre insanına öncülük ettikleri anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kars, Malakanlar, Göç, Kültür.

Abstract: As is known, Kars Province and its surrounding had gone under Russian ruling at the end of 1877-1878 Ottoman-Russian War. During that period there had been migrations to the territory in line with the Russian populating policy. Amongst the migrants, existed the Molokans. Molokans who left our country in 1962 had kept their Caucasian origin cultural background during their settlement in Kars Province, whereas they have carried out activities in the fields such as cheese making, milling, etc. There had been various studies focused on religious, ethnic and social structures of Molokans, up to the present. However, it has been observed that there were no studies discussing the human-locality interaction and the organization of locality even though these facts constitute the focal point of geographic researches. In this study, the traces of Molokan culture in Kars Province have been discussed in line with human-locality interaction. Within this context; the reasons that caused Molokans to migrate, the traces they left during their settlement in the territory and the societies they had been in cultural interaction with have been scrutinized. Besides, by this study we pursue to find answers to the questions such as; what are the cultural elements that was brought to the territory by Malakans but still surviving; how can the elements of Molokan culture be used for touristic purposes; and, which actions

* İletişim yazarı: Şaban Çelikoğlu, e-posta: sabancelikoglu@beun.edu.tr

must be taken in order to encourage the Molokans living in remote territories of the world to spend a certain period of the year in Kars province and to bring income to the territory. In this line, the former Molokan settlements being akmak (Central District), İncesu (Susuz), Porsuklu (Susuz) and Yalınayır (Arpaay) villages have been selected as samples and travel observations have been carried out. Interview method has been used for making use of the knowledge and opinion of locals. As a result of the survey, it is understood that the Molokans have left the architectural elements in the territory such as housings, dairy farms, barns, mills, bridges and ashlar paving roads, moreover they have inspired the locals regarding many professions such as cheese making and milling.

Keywords: Kars, Molokans, Migration, Culture.